

Hanky tanár úr felcsap farmernek

(novella)

A vonat lassítani kezdett, majd szuszogva állt meg a szűk, füstös völgyben. Mikor Hanky tanár úr kezében a kézitáskával lelépett a vonat lépcsőjéről, s megállt a kopott színű állomásépület előtt, csak egy rakás rendetlenül szétszórt házat látott, halomba dobált rozsdás konzerves dobozokat, s azt a mindent körülvevő szürke, rossz szagú valamit, amiről nem lehetett pontosan megállapítani, mi volt inkább: füst avagy köd. Aztán ebből a füstös ködből előcammogott egy kopott kék kezeslábast viselő csontos, nagy darab ember, bagót rágva megállt a tanár úr előtt, majd kiköpve oldalra a fekete levét, odaszólt hozzá, undorral.

– Maga az a Hanky? He?

– Én vagyok – felelte a tanár úr, és szemüvegét föltéve, alaposan végignézte az embert. Nem volt sok néznivaló rajta.

– Szemüveg nélkül nem lát? – kérdezte az ember, tovább rágva a bagóját.

– Ezek a lencsék megnagyobbítják számomra az emberi arcvonásokat, s azokról le tudom olvasni a karaktert. Hallott ön már physiognomiáról, barátom?

– Ráérünk beszélni később – morogta az ember –, most sietnünk kell.

Azzal megfordult, s cammogni kezdett hátra, az állomásépület mögé. Rozoga teherkocsi várakozott ott. A tanár úr fellökte rá a poggyászát, aztán elővette a zsebéből Habakukot.

– Ez pedig Habakuk – mondta.

A bagórágó reábámult a békára, aztán vigyorogva böffent egyet.

– Az én nevem Guy – morogta valamivel barátságosabban –, együtt fogunk dolgozni ezen az átkozott helyen. Másszon hát föl, ha már itt van.

A vén teherkocsi egy darabig össze-vissza zakatolt velük egy kis, piszkos bányaváros kanyargó utcáin, majd kapaszkodni kezdett föl a hegyoldalra. A szűk homlokú, szennyes kis házak rendre elmaradtak, s velük együtt a füstös köd is. Előttűnt a vakító kék őszi ég, s a bozótos hegyoldalakat napfény fürdette.

– Itt már szebb – bólíntott elégedetten a tanár úr –, és egészségesebb is.

– Lent a bányákban húsz dollárt fizetnek naponta az embernek – morogta Guy a bagója mellől. – Idefont négyet is alig. Igazság ez?

– Maga persze a húszdolláros munkát választotta? – érdeklődött Hanky szelíden, de csak egy morgást kapott feleletül.

Ekkor azonban már fent is voltak a gerincen. A táj kinyílt, akár egy képeskönyv, s ameddig a szem ellátott, erdő borította hegyek hullámai csillogtak. Alant mint egy mély, fekete szakadék kanyargott az Ohio folyó völgye, fekete füstös köd alá rejtve kincseit.

A teherkocsi hamarosan lefordult egy döcögtes földútra, s ott bukdácsoltak egy törökbúzatábla szélén, melynek fele még lábon állt, másik fele azonban már kévékbe kötözve feküdt a földön, s a kévék között egy gazdátlan aratógép szomorkodott. A teherkocsi felhajtott a táblára és megállt. Guy áttolta piszkos, fekete ujjával a bagót egyik agyaráról a másikra.

– Hátul van egy villa – mondta –, kezdje rakni.

A villát könnyű volt meglelni, a rakodás azonban már nehezebb mesterség volt. A kévék zöldek voltak és nehezek. A bagós is kimászott a kormánykerék mögül, felkapaszkodott a teherkocsi hátuljára, s egyenként átvéve a föladott kévét, nagy szakértelemmel rendezgette őket. A hatodik kéve után a tanár úr szuszogva megpihent.

– Maguk itt nem várják meg, amíg a kukorica megéri? – kérdezte. Az ember a teherkocsi tetején rábámult, és böffent egyet.

– Ez a silóba megy – felelte –, maguknál Európában nincsenek silók?

– Mi az? – akarta a tanár úr tudni.

– Hö! – böffent egyet újra az ember. – Az egy torony, amibe elteesszük a takarmányt a teheneknek! Miféle gazda maga, hogy még ezt se tudja?

– Én nem vagyok gazda – felelte a tanár úr kurtán, és beleütötte a villát a következő kérébe.

– Hát mi? – bámult le rá a bagós.

– Tanár.

– Szent tehen! – ijedt meg az ember. – Olyan, ki gyermekeket tanít?

– Olyan – nyögte a tanár úr, és földobta a kését.

Guy egy ideig szó nélkül rakosgatta a kését, mindössze a fejét rázogatta olykor.

– Akkor maga a tejgazdasághoz sem ért? – kérdezte hirtelen.

– Nem én – szuszogta a tanár úr verejtékezve.

– De tehergépkocsit csak vezetett már?

– Soha életemben.

Az ember egyszerre jókedvre kerekedett ettől. Még vigyorgott is.

– Akkor maga úgysem marad itt – jelentette ki barátságosan, azzal leugorva a teherkocsiról, átvette tőle a vasvillát. – Adja csak ide! Maga másszon föl és rendezze, ahogy tőlem láta.

Később, mialatt a teherkocsit tovább mozdította a tarlón, fejcsóválva jegyezte meg:

– Magának is érdemes volt annyit tanulnia, mi? Én csak négy osztályt jártam, mégis jobban kezelem a vasvillát, mint maga!

– Több gyakorlata van – felelte a tanár úr szárazon –, de ami a villa kezelését illeti, egészen hibásan tartja. Ha lentebb fogná a nyelet, úgy a fizika törvényeinél fogva kevesebb erőt pazarolna a fölemelésre.

A bagórágó arca elsötétedett.

– Maga járt hát gazdasági iskolát is, mi?

– Nem én.

– Hát hol tanulta ezt?

– Itt, néhány perccel ezelőtt – felelte a tanár úr –, pontosan a nyolcadik kéve után.

Az ember megcsóválta a fejét, de nem szólt semmit. A teherkocsi lassanként megtelt, s már a nap is aláhajlóban volt, amikor Guy elhatározta, hogy elég lesz.

– Ezt holnap majd felszecskázzuk – mondta –, most meg kell fejjük a teheneket!

A farm alig tíz percre volt oda, s ott gunnyasztott a gerincen vezető műút két oldalán. Egyik felől a nagy hasas csűr, végében a silótoronnyal s alatta az istállóval, másik felől pedig a fehérre festett lakóház. A ház körül néhány fa állott, s mögötte gyümölcsös nyújtózott alá a lankán, meg szántóföldek. A csűr oldalán volt a legelő, mely leért egészen a patak hajlatában lapuló erdőig. Fekete-fehér tehenek legeltek rajta, s jó sokan voltak.

Guy, a bagós, megállította a teherkocsit a silótorony mellett, ahol már készen állt a szecskavágó meg a traktor.

– Jöjjön! – intett a fejével a tanár úrnak –, maga behozza a teheneket, s én addig kiosztom a takarmányt. Aztán fejjük.

A feladat első része könnyűnek látszott. Csak ki kellett nyitni a kaput a tehenek előtt, s azok már jöttek is maguktól. Mindegyikük sorra megbámulta a tanár urat a kapu mellett, s már az utolsó nagy fehér-fekete szarvasmarha is ott állt az udvaron belül, amikor Guy elordította magát fent az istállóajtóban.

– Minek engedi be a bikát?! Ó, hogy a teremtő Úristen adna eszet annak, akinek nincs! Most hogyan mentődik meg tőle?

– Egyszerű – felelte Hanky a kapu mellől, s kezét előrenyújtva közeledni kezdett a nagydarab baromhoz, melyről kiderült, hogy ő volt a bika. – Boci, boci – kedveskedett neki –, eridj vissza, boci, eridj!

De az óriás bocinak esze ágában sem volt visszatérni egymagában a legelőre. Ahelyett haragosan felbődült, és rázni kezdte nagy, busa fejét.

– Vigyázzon, ember! A bika döf! – ordította Guy az istállóajtóból, de már ekkor a bika támadott is, leszegett fővel kaparva a földet. A tanár úr körülnézett, de nem volt a közelben semmi, ami mögé elbújhatott volna, s mert egyéb nem jutott az eszébe, hát hirtelen leguggolt a földre, és ugatni kezdett éles kiskutyahangon.

– Vau! Vau! Vek, vek, vek! Vek, vek!

A bika megtorpant és rábámult. Aztán megfordult, és fejét rázva öles bakugrásokkal kirohant a kapun, vissza a legelőre. A tanár úr pedig sietve becsukta mögötte a kaput.

– Ezt hol tanulta? – meredt rá Guy, amikor felérkezett az istállóba. – Ezek a Holstein-bikák a leggonoszabbak minden bikafajta között! Hol tanulta ezt a trükköt?

– Valahol egy könyvben olvastam gyermekkoromban – felelte a tanár úr egykedvűen –, igaz, hogy ott elefántokról volt szó meg foxi kutyákról, de úgy látszik, bikákra is vonatkozik. Bizonyos éles hangok fájdalmas rezgéseket okoznak nagyobb állatok dobhártyáján, tudja...

Guy megcsóválta a fejét és sóhajtott.

– Maga vagy a legnagyobb csaló, akit életemben láttam – mondta gyanakvással –, vagy a fejében van valami baj. Na, kezdjük a fejést!

– Gyermekkoromban fejtem tehenet nagyapám birtokán, bár az kissé régen volt – aggodalmaskodott a tanár úr –, azért megpróbálhatjuk. Hol a sajtár?

Sajtár helyett azonban fejőgépeket hurcolt elő Guy a tejházból, s egy motorocska pufogása mellett elkezdte azokat felrakni a tehenek tőgyére. A tanár úr minden mozdulatot figyelemmel kísérve igyekezett ellesni ezt az ördögös tudományt, azonban a bagórágónak ez szemmel láthatóan nem tetszett.

– Maga fogjon egy lapátot, s gyűjtse össze, amit a tehenek elejtenek – utasította kurtán –, könnyebb dolga lesz a takarítással azután.

A tanár úr tehát engedelmesen őrt állott a tehenek hátsó része mögött egy lapáttal, s ezzel telt el a fejés. Majd amíg a bagórágó átvitte a hat nagy kannát a tejházba, s tartalmukat áterezte a hűtőgépen, addig ő kieresztette a teheneket, és fölseperte az istállót.

– Seperni legalább tud – dicsérte meg Guy, amikor végre előbújt a tejházból. – Nos, én most hazamegyek a családomhoz, mert én itt lakom a dombon. Maga pedig menjen át a házba, ott majd kap enni az asszonytól, akinek dolgozik. Reggel hatra legyen itt, érti?

Azzal beült egy vadonatúj, fényes gépkocsiba, ami ott állt a tejház sarkában, és elhajtott.

Lámpagyújtás ideje volt már, amikor a tanár úr piszkosan, izzadtan és fáradtan átgyalogolt, kezében a poggyászával, a fák alatti fehér házhoz. A ház előtt ott szomorkodott egy jobb időket látott kopott automobil, s a kopogtatásra egy kis, fehér hajú öregasszony nyitott ajtót.

– Maga mister Hanky? – kérdezte a néni ke barátságosan, majd végignézve a tanár úr ruháján, megcsóválta a fejét. – Mondtam Guynak, hogy menjen le magáért a vonathoz – sóhajtott –, de hiába mond neki akármit is az ember. Sajnálom, hogy gyalog kellett jöjjön, igazán sajnálom. Vártam ebéddel is, de sajnos most el kell menjek, mert a férjem a kórházban van, tudja, már hetedik hónapja van ott, s ilyenkor van a látogatási idő. A kályhán megleli a vacsoráját, s ez a sarokszoba itt a magáé. Aludja ki magát, aztán holnap majd beszélünk mindenről. Bocsásson meg, de sietnem kell, hogy idejében a kórházban legyek.

Azzal feltette tollakkal díszített régimódi kalapját, beült az öreg, kopott automobilba, és elpöfögött a város felé. A konyhában csak egy macska volt, s a gázkályhán a melegre tett sült csirke. A macska álmosan ült a sarokban, szemét is alig nyitotta ki, csak amikor a tanár úr letette Habakukot az asztalra, mutatott egy kevés érdeklődést. Felugrott ő is az asztalra, és megszagolta a békát.

– Krrrokkk! – mondta Habakuk méltatlankodva, és elugrott a macska elől. A macska ásított.

– Okos állat vagy – dicsérte meg a tanár úr, és nekiadta a csirke zúzáját.

Vacsora után megkereste a sarokszobát, és berendezkedett. Ez abból állott, hogy előbb Habakuknak házat készített egy nagy papírskatulyából, majd kicsomagolva útításkáját, azt a kevés ruhát, ami benne volt, elhelyezte a szekrényben. A Bibliát odatette az ágy melletti asztalkára, melléje az ócska vekkerórát, s rajzszögekkel felakasztotta a falra Magyarország ütött-kopott térképet. Mikor mindezzel elkészült, leült az ágy szélére, és fölsóhajtott.

– Megérkeztünk hát...

Félóra múlva már mélyen, egészségesen aludt.

Reggel, pontosan két perccel hat előtt ott volt a csúrnél. Félórája üldögélt már az istálló üres jászlain, mire Guy is megjött végre fényes úri kocsiján, bagóját rágva, álmosan és rosszkedvűen.

– Jó reggelt! – köszönt reá derűsen Hanky, de az ember meg se hallotta.

– Máskor mossa föl a tejházat, amíg nem vagyok itt – morogta. – Most menjen, s engedje be a teheneket! De ne a bikát, hallja?

Miután a fejéssel elkészültek, a hat nagy kanna mellé másik hat is gyűlt, s míg a tanár úr a tejház cementpadlóját súrolta, addig a bagórágó kicipelte a kannákat az út szélére. Azonban csak tizenegyet rakott ki oda szép sorjába, a tizenkettediket eldugta az épület mögötti bokrok közé. Ezzel volt elfoglalva éppen, amikor a tanár úr kijött a tejházból.

– Minek tesszük ki ezeket a kannákat ide? – kíváncsiskodott, amikor az ember visszatért a bokrokból.

– A tejüzem teherkocsija itt veszi föl őket nyolc órakor – magyarázta Guy.

– S azt ott? – bökött a tanár úr ártatlanul a bokrok felé.

Az ember egy pillanatra abbahagyta a bagórágást, és a képe veszedelmesen elsötétedett. Aztán mérgesen kiköpte a meggyűlt bagólevet.

– Azzal maga ne törődjék! – mordult föl haragosan, és elcammogott a traktor irányába.

Néhány perc múlva már pöfögött a motor, és vágták a kévékbe kötött kukoricát, a szecsát pedig fújta föl a gép egy hosszú pléhcsövön át a toronyba. A tanár úr villával dobta le a kévét a teherkocsiról, a bagórágó meg etette velük a gépet. Alig dolgoztak egy keveset, a kis, fehér hajú öregasszony kijött a házból, s egyenesen feljük tartott. Guy leállította a motort.

– Reggelihez hívják – morogta –, addig én is hazahajtok egy percre. Ne siessen nagyon, van idő! – tette hozzá jószívűen.

– Máris dolgozik, mister Hanky? – kérdezte mosolyogva a nénike –, azt hittem, néhány napig pihenni fog. Guy, megmutatott mindent mister Hankynak?

– Mit mutassak meg ennek? – morogta tiszteletlenül a bagórágó, szemére húzva sapkáját. – Nem marad ez itt egy hétig sem, meglássa! Ki bolond, hogy dolgozzék, mint egy kutya, napi három bakkért, amikor lent a városban tízet is megkereshet könnyen? He?

De az öregasszony mintha nem is hallotta volna, már ott tipegett a tejház felé.

– Siket – vigyorgott az ember a tanár úrra, és legyintett lekicsinylően –, gazdaság gazda nélkül, szemét az egész...

Már ott lépett a fényes, új gépkocsi felé, amikor az öregasszony éles hangja megállította.

– Hé! Guy!

– Na, mi a baj? – fordult vissza rosszkedvűen az ember.

Az öregasszony a kannákra mutatott.

– Miért van itt csak tizenegy megint?

– Miért? Mert ennyit adnak csak a tehenek, azért! – ordította vissza a bagórágó.

– De tegnap este hat teli kanna volt – erősködött a nénike –, megnéztem, amikor visszajöttem a kórházból. Hogy lehet az, hogy ma reggel nem gyűlt ugyanannyi?

– Talán azt akarja mondani, hogy én loptam el, mi? – ordította Guy kivörösödve, és kiköpte szájából a bagót. – Ha azt akarja mondani, mondja ki nyíltan, s hamis gyanúsításért olyan pert kap a nyakába, hogy ez az egész rongy birtok itt rámegy! Mit gondol, ki vagyok én? Mi? Mit gondol, minek dolgozom én itt, mint a kutya, ezért a semmi fizetésért, mi? Hogy ráadásul még tolvajnak mondjanak? Mi? – És ordított, csapkodta sapkájával a térdét dühösen. – Én akár most elmegyek, hallja? Kínlódjon maga a koszos teheneivel, ha az én munkám nem jó! De engem tolvajnak ne nevezzen senki, annyit mondok, mert...

A kis öregasszony szóhoz sem jutott tőle, s már-már látszott ijedt, sovány arcán, hogy szeretné megbékíteni a haragos embert, de a tanár úr, aki közben eltűnt hátul a bokrok között, egyszerre csak előlépett a hiányzó kannával, s ettől nyomban belefagyott a szó a bagórágóba. Csak bámult, szürke arccal.

– Hát ez mi? – kérdezte csodálkozva a nénike.

– Mondja meg neki – biztatta a tanár úr az embert –, könnyítsen a lelkén!

Ettől aztán elbődült Guy, akárcsak előtte való este a bika.

– Átkozott idegen spicli! – üvöltötte, s hatalmas markait ökölbe szorítva megindult feléje. – Ezért még a lelket is kiverem belőled!

S talán meg is tette volna, ha a tanár úr le nem teszi idejében a kannát, s elő nem húz a zsebéből egy vén, rozsdás kacrot, akkora görbe pengével, hogy rossz volt nézni.

– Ezzel nyitotta föl nagyapám Bácsu Mitruj hasát, aki híres haramia volt annak idején a gyulai hegyekben –, magyarázta a tanár úr szelíden –, akarja látni, miként csinálják ezt Kolozsvárott a hóstáti legények?

De az ember nem lehetett kíváncsi természetű, mert nyomban abbahagyta a közeledést. Ehelyett egyenesen a gépkocsijához tartott, s csak akkor kezdett el újra ordítani, amikor már bent ült a kormánykerék mögött.

– Én itt nem dolgozom tovább! – ordította. – Éljen meg nélkülem, vén boszorkány!

Azzal eldübörgött, akár a veszedelem. A tanár úr zsebre tette a nagyatyai bicskát, a kis öregasszony meg szívére tett kézzel fölsóhajtott.

– Ettől is megszabadultunk, hála Istennek! – majd kedvesen rámosolygott a tanár úrra. – Maga is jobban meglesz nélküle, abban biztos vagyok!

A tanár úr megvakarta a fejét, de nem felelt.

– Jöjjön, kész a reggeli – javasolta a néni –, bent majd megbeszélünk mindent.

Reggeli után, a tiszta kis konyhában aztán kiöntötte a szívét az öregasszony. Elmesélte, hogy miként teremtették meg a farmot kettesben az urával, harmincöt év kemény munkája árán, hogy a fiúk majd könnyebben kezdhessék az életet. Mert ők ketten bizony cselédsorból kellett felküzdjék magukat, nem volt, kire támaszkodjanak fiatal korukban, csupán a maguk keze munkájára. A fiúk azonban, alighogy felnőttek, elhagyták a szülői házat. Az egyikből betonöntő lett, a másikkól fogorvos. A farm sok munkával jár, mondták, és nem jövedelmez eleget. Végül a leány is férjhez ment, városra, s ők ketten újra magukban maradtak.

Éve már, hogy a gazda megbetegedett, mesélte az öregasszony szomorú sóhajtgatások között. Kórházba kellett vinni, s akkor fogadták föl Guyt. Tudták, hogy lopni fog, mert hiszen egész életében mindig lopott, azért nem vitte semmire. De hát nem volt más. A bányák, gyárak minden munkaerőt elvonnak a környékről. Mikor aztán értesültek az egyház útján, hogy hontalanná vált európai gazdák számára állásokat keresnek, ők is feliratkoztak.

– Így jutottunk magához, mister Hanky – mondta a néni egyszerűen –, az uram is, én is örvendünk, hogy itt van, mert tudjuk, hogy tanult ember, s így ezt a mi kis elhanyagolt gazdaságunkat hamarosan talpra fogja állítani azokkal a sokat emlegetett új, európai módszerekkel. Ami a fizetést illeti – tette hozzá szerényen –, egyelőre csak hetvenöt dollárt tudunk adni havonta és teljes ellátást. De mihelyt a jövedelem emelkedni kezd, esetleg feles bérletben is... ön majd megmondja, hogy miképpen látja jónak, hiszen ön a szakember – mosolygott rá biztatólag –, mi csak olyan tanulatlan földtúrók vagyunk...

A tanár úr lehajtotta a fejét, és megköszönte a torkát.

– Asszonyom – mondta szelíden –, itt csak egy baj van.

– Nem elég a fizetés? – ijedt meg a néni.

– Nem az – rázta meg a fejét komoran a tanár úr –, a baj ott rejlik, hogy én nem vagyok gazda.

– Lehetetlen! – csapta össze a szegény kis öregasszony elképedve a kezét. – Nekem azt írták New Yorkból, hogy ön tanult ember...!

– Ez igaz is – bólintott Hanky –, csakhogy én középiskolai tanár vagyok, növény- és állattan szakos...

– De hiszen növény és állat – vágott közbe boldogan a néni –, ez az, ami nekünk van! Ez az, ami a gazdálkodás modern formáját jelenti, éppen amit ön tud! Nekünk azt írták New Yorkból...

– Asszonyom – mondta a tanár úr komoran –, önt becsapták azok a New York-iak. Valószínűleg azért, hogy megmentődjének tőlem, mert nem tudták, mit kezdjenek egy tanárral. Az igazság az, hogy én kérem, városi ember vagyok, aki ifjakat tanítottam az iskolában, és soha gazdálkodással nem foglalkoztam. Azt se tudnám, miként kezdjek el szántani, s bár a tehén tőgyének keresztmetszetét évente felrajzoltam krétával a táblára, nem vagyok képes megfejteni egyetlen tehenet sem.

A kis fehér arcú öregasszony lassan elfordult, válla megcsuklott, majd kezeibe temette az arcát, és hangtalanul sírni kezdett. A tanár úr mélyet sóhajtott.

– Bocsásson meg nekem – dűnnyögte halkán és esetlen –, bár nem az én hibám. Én csak azért jöttem, mert ide küldtek.

– Önben volt minden reménységünk – siránkozott panaszosan a néni –, hányszor ültem ott a kórházi ágy szélén, és mondtam az uramnak: majd ha megjön mister Hanky... majd ha

megjön mister Hanky... minden másképpen lesz, minden megváltozik ... oh, oh, oh... mi lesz most drága szép teheneinkkel, életünk munkájával... az uram kórházban, Guyt elkergettem... oh, oh, oh...

A tanár úr összeharapta a fogait, hogy megcsikordultak.

– Vannak itt könyvek, asszonyom, amiből tanulni lehet? – kérdezte elszántan. – Gazdasági szakkönyvek?

Az öregasszony fáradtan sóhajtott.

– Az uram szobájában van egy rakás a polcon. De hát nem lehet ezt, kérem, nem lehet az ilyesmit könyvből. Én inkább bemegyek a városba a munkaközvetítőhöz, hátha akad ott valaki... jaj nekem, jaj, jaj... jaj nekem, jaj, jaj...

Azzal siránkozva, eseten kitípett az ajtón, s nemsokára hallani lehetett az öreg automobil távolodó bűgását.

Mikor az öregasszony déltájban visszatért a városból, a siló előtt vidáman dorombolt a traktor, a tanár úr éppen az utolsó kéréket etette a szecs kavágóval. Az öreg gépkocsi megállt a traktor mellett, s a nénikével együtt egy magas, barna képű, egyenes derekú úriember szállt ki belőle.

– Ki segített magának a traktorral? – volt az öregasszony első meglepett kérdése.

A tanár úr porosan, izzadtan odamutatott a traktor nagy, hátsó kerekén lévő nyitott könyvecskére.

– Az írott betű, asszonyom – felelte méltósággal, amit az idegen úriember egy gúnyos mosollyal honorált.

– Mister Hanky – mondta a nénike –, be akarom mutatni önnek egy híres honfitársát, mister..

– Pallosgödöri doktor Pallosgödörhy Pál – ropogtatta a vendég kimérten. A tanár úr boldogan bólintott, és kinyújtotta piszkos kezét.

– Hanky Barnabás vagyok, örvendek a szerencsének!

– Részemről a szerencse – hajtotta meg magát feszesen a vendég, de a kinyújtott kezét nem látszott észrevenni.

– Nagyon szerencsések vagyunk – mesélte boldogan a nénike –, éppen akkor érkeztem az irodába, amikor ennek az úrnak állást kerestek. Mister Péloszgüdrháj egyike a nagy európai gazdatudósoknak, kinek magának is ezer holdas mintagazdasága volt...

– Kétezer – javította ki rendreutasítóan a gazdatudós.

– Bocsánat – mondta engesztelően az öregasszony –, ön ugyebár a kormány szolgálatában állott kísérletezés terén, mister Pélosz... nem tudom, jól ejtem-e ki a nevét?

– Doktor Pallosgödörhy – bólintott kecsesen a vendég –, ami pedig kísérleteimet illeti, nem állottam kimondottan a kormány szolgálatában... hogy úgy mondjam, inkább csak együttműködtünk...

– A doktor megígérte, hogy segíteni fog nekünk – fordult az öregasszony Hankyhoz –, természetesen csak addig, míg valami méltóbb helyre jut, ahol képességei jobban érvényesülhetnek. Valószínűleg valamelyik egyetemre. Mi mindenesetre hálásak vagyunk, és méltányoljuk ezt a nagy megtiszteltetést. Mr. Hanky, lesz szíves megmutatni a tejházat és az istállót, míg én ebédet készítek?

Miután magukra maradtak, a tanár úr még megegette a géppel a hátralévő néhány kérést, aztán a traktorhoz lépve fölvette a szemüvegét, és lapozni kezdett a könyvecskében.

– Mért nem állítja le a motort? – kiabálta fülébe a gazdatudós a motorzúgáson át.

– Azt keresem – ordította vissza a tanár úr, és tovább böngészte a könyvecskét.

Pallosgödörhy Pál doktor szó nélkül előrelépett, és fordított egyet a traktor indítókulcsán.

A motor elhallgatott.

– Minden egyszerű, ha az ember tudja a módját – mosolygott a tanár úr –, uraságod Budapesten végzett?

– Magyaróvárt – felelte Pál úr.

– Úgy tudtam, hogy ott csak gazdasági akadémia volt – bámult a tanár úr.

– Azonban a mi gazdasági akadémiánk diplomája itt fölér egy doktorátussal – felelte kimérten Pallosgödörhy.

– Oh – mondta Hanky –, ezt nem tudtam. De mindegy is, fontos a gyakorlati tudás, igaz-e?

– Mért nem nyesik le azokat a bokrokat ott? – kérdezte a gazdatudós rosszállóan –, álljon majd neki ma délután, jó ember, s ha végzett vele, akkor kezdje el a kerítések festését. Hallatlan, hogy ezeknek az amerikaiaknak mennyire nincs érzékük a rendhez. Ha nálam a pallosgödöri pusztán így néztek volna ki a kerítések, úgy elcsaptam volna a gazdatisztemet, hogy csak úgy füstöl! Ha a kerítéssel végez, majd befesti ezt az ócska csúrt is érti? Mindjárt más pofája lesz mindennek. Hány hold van itt egyébként?

– Fogalmam sincs – vallotta be a tanár úr.

– Fogalma sincs? – húzta föl Pallosgödörhy Pál az orrát. – Mióta dolgozik itt, jó ember?

– Ma reggel óta. Három nappal ezelőtt érkeztem csak Amerikába.

– Ó, du lieber...! – nyögött föl a gazdadoktor, s ennek a néhány szónak olyan ismerős csengése volt, hogy a tanár úr azonnal felütötte rá a fejét.

– Hogy hívták magát azelőtt, Pallosgödörhy úr? – kérdezte gyanakodva.

– Pallosgödöri Pindelheiner – felelte Pál úr kimérten –, a nagyanyám pedig Schatzdorfer bárónő volt. De ez nem tartozik magára, érti? Szólíthat engem doktor úrnak, ha akar, de talán helyesebb lenne, ha jószágigazgató úrnak nevezne, mert annak szerződtettek ide. Én már négy hónapja vagyok Amerikában, s feleségem, aki budapesti hölgy, volt az államtitkár leánya, szállodában lakik a kislányommal. Mi nem kedveljük a primitív vidéki elhelyezést. Ahogy hallom, ön tanító volt otthon. Nem baj, kérem. Első dolgunk lesz, hogy készítsünk egy térképet a gazdaságról, érti? Ez mindennek az alapja!

A tanár szelíden bólintott.

– És megfestjük a kerítéseket.

– Ön intelligens ember – bólintott Pallosgödörhy-Pindelheiner –, majd mi ketten megmutatjuk ezeknek az amerikaiaknak, milyen munkát végez a magyar. Egy ember kétszáz kerítésoszlopot képes megfesteni egy nap alatt...

– Két ember négyszázat – bólintott Hanky.

A gazdatudós arca elsötétedett.

– Nekem fontosabb munkám lesz – mondta kimérten –, én organizálok.

A tanár úr helyére tette a vasvillát, aztán odaszólt egykedvűen.

– Akár nyomban el is kezdheti, jószágkormányzó úr.

– Micsodát? – vont a össze Pál úr a szemöldökét.

– Az organizálást. Kell-e etetni és itatni a jószágot délben?

A gazdatudós döbbenve meredt rá egy darabig, aztán óvatosan mondta.

– Attól függ. Miféle jószágról van szó?

– Tehenek, borjak, meg egy bika.

– A tehenészek majd elvégzik azt, nem? – kérdezősködött Pál úr.

– Nem – felelte a tanár úr kurtán.

– S miért nem?

– Mert nincsenek tehenészek.

– Nincsenek? – döbbsent meg Pallosgödörhy-Pindelheimer, akinek valódi Schatzdorfer bárónő volt a nagymamája. – Hát kik vannak?

– Maga meg én. Akarom mondani, a jószágkormányzó úr meg jómagam – javította ki Hanky, nem minden gúny nélkül.

– Akkor csinálja úgy, ahogy tegnap csinálta – oldotta meg a kérdést a gazdatudó rövid töprengés után.

– Csakhogy én tegnap délben még nem voltam itt – tárta föl a tanár úr a helyzetet.

Pál úr megcsóválta a fejét.

– Hol van az a jószág? – kérdezte végül is.

– Tehenek a legelőn, borjak a kifutóban – jelentette a tanár úr, majd hozzátette: – A tehenekkel, azt hiszem nem lesz baj, azok csendben vannak valahol a legelő alján, s alighanem vizük is van ott. De a borjak hangosak. Hallja?

Lehetetlen volt nem hallani őket, úgy bőgtek.

– Nézzük meg őket! – javasolta a gazdatudós.

Mikor a kifutóhoz értek, a borjak még hangosabbak lettek odabent. Pál úr szájbiggyesztve mustrálta őket végig.

– A hátuk nem elég egyenes, a foltok sem szabályosak – mondta ki nagy szakértelemmel –, korcsok és csököttek. Ilyen állatokat én nem tartottam volna.

– Ez nem változtat azon, hogy éhesek – vette védelmébe a borjakat Hanky.

– Hát etesse meg őket!

– Mivel?

A gazdatudós rábámult.

– Hát takarmánnyal, jó ember!

A tanár úr megvakarta a fejét.

– Hogy nem paprikás csirkével, azt én is tudom – jelentette ki szelíden –, de hol a takarmány, s mennyit adjak belőle, az a kérdés?

Pallosgödörhy-Pindelheimer nagyot sóhajtott.

– Hát keressen valamit, s adjon belőle, amennyit akar, én nem tölthetem az időmet ilyen apróságokkal. Nekem fontosabb feladataim vannak. Amíg maga ezzel végez, én megyek, s megkeresem az irodámat.

Azzal otthagyta a tanár urat a borjakkal.

Rövid keresés után talált is egy hombárban valami lisztfélét, abból megetette a borjakat. Mikor később bement a házba ebédelni, Pál úr ott ült elterpeszkedve a nappali szoba íróasztala előtt.

– Jobb híján ez is megfelel – mondta sóhajtván –, rendes iroda nélkül nem lehet gazdálkodni a mai világban. Ezt a sok ócska könyvet mindjárt el is viheti innen, jó ember, nem szeretem a kacatot.

Az „ócska könyvek” ott az asztal sarkában azok voltak, amiket a tanár úr sebtiben kiválasztott volt a reggel, így hát szó nélkül hóna alá vette őket, s átvitte a szobájába. Az öreg néni kegyesen igyekezett kedvében járni a maga gazdatudósának, mert nemcsak hogy csirkét süttött megint, de még sört is tett az új vendég elé.

– Mi magyarok, borhoz vagyunk szokva – mondta Pál úr finnyásan, de azért megitta a sört, utolsó csöppig.

Alig végeztek a csirkével, a tanár úr megkérdezte.

– Délután nem kellene behordjuk a levágott kukoricát, és felszecsckázzuk azt is? Ha eső talál jönni...

De a jószágkormányzó gőgösen leintette.

– Először térképet kell csináljunk. Mekkora a birtok, asszonyom?

– Oh, mindössze kétszázhatvan hold – felelte a néni kegyesen szinte bocsánatkérően –, abból is száznál is kevesebb meg erdő. Nem kell hozzá térkép. Az uram azonban mindég igyekezett megtölteni a silót, amilyen hamar csak lehetett – tette hozzá habozva –, hogy ne legyen ideje megpenészedni...

– Bízva reám, asszonyom! – legyintett fölényesen Pál doktor –, előbb meg kell legyen az általános áttekintés, csak azután térhetünk át a részletekre.

Az általános áttekintés érdekében nyomban ebéd után aláereszkedtek a legelőt szegélyező kerítés mentén egészen az erdőig, s mert mérőszalag nem volt, hát lépéssel mérték a kerítés hosszát, ami Pál úr szerint csak „mértékegységi szempont” kérdése volt amúgy is. Az ezerháromszázadik lépés után a jószágigazgató úr egy terebélyes tölgyfa alatt hirtelen csak megállt, és előhúzott a zsebéből egy könyvecskét meg ceruzát.

– Amíg én jegyzeteket készítek, addig ön, jó ember, mérje tovább a kerítés mentét úgy, ahogy mutattam – mondta. – Ha elér a sarokig, úgy lépje le az átellenes oldalt is a következő sarokig, érti? Majd a harmadik oldallal jöjjön föl a gerincre megint. Minden adatot külön jegyezzen föl, de hiszen ezt mondanom sem kell, ön intelligens embernek látszik...

A nap már lenyugvóban volt, mire a tanár úr holtfáradtan visszaérkezett a csűrhez. Közben háromszor gázolt át a patakon, tüskék tépték meg arcát, kezét, ruháját, s a bikától is csak úgy menekült meg, hogy hason csúszva átmászott a szöges drót alatt, minek folytán egy darab az ingéből ottmaradt lobogóként lengve a dróton.

Pallosgödörhy-Pindelheimer Pál úr ott ült a csűr nyitott kapujában egy ládán.

– Megvannak az adatok? – kérdezte szigorúan.

A tanár úr szó nélkül átnyújtotta a kezében lévő papírlapot.

– Rendben van – mondta a jószágkormányzó kegyesen, és zsebre téve a papirost, fölemelkedett a ládáról. – Maga, jó ember, most végezze a rendes dolgát, én bemegyek az irodába, és elkezdem a térképet.

– A fejéssel mi lesz? – kérdezte a tanár úr.

Pál úr rábámult, szinte sértődötten.

– Hogy érti ezt? – akarta tudni.

A tanár úr fölmutatott a nyugvó napra.

– Itt az ideje. A tehenek is várnak már a kapunál.

– Hát fejje meg őket! – vont a vállát Pál úr.

– Hogyan?

– Egyszerű. A tőgyükön át.

A tanár úr megvakarta a fejét.

– Uram – mondta –, ön gazda, nem én. De ha megmutatja, hogy miképpen használják ezeket a fránya gépeket, igyekszem megtanulni.

– Miféle gépeket? – kérdezte a jószágkormányzó gyanakodva.

– Hát a fejjőgépeket!

Néhány pillanatig csönd volt.

– Miért nem feji meg őket kézzel, ha a gépekhez nem ért, jó ember? – puhatolódzott a gazdatudós.

– Mert nem vagyok jó ember – felelte a tanár úr kissé tiszteletlenül –, s ahhoz sem értek.

Újra csönd volt néhány pillanatig. Aztán a jószágkormányzó úr nagyot sóhajtott.

– Hadd nézzem meg hát azokat a gépeket! – mondta.

De a nézegetéssel nem sokra mentek. A motort ugyan nagy nehezen elindították, de a tisztításra szétszedett fejjőgépeket sehogyan sem tudták összerakni.

– Ezek az amerikai gépek semmit sem érnek – bosszankodott a gazdatudós –, a mi gépeink jobbak voltak.

Ez azonban még mindig nem változtatott azon, hogy a tehenek toporzékolva bögtek odakint, s úgy döfködték a kaput, hogy recscent belé.

– Egy pillanat – mondta a tanár úr, és otthagya a tudós férfiút a tejházban. Mikor visszatért, egy könyvecske volt a kezében, s az arca ragyogott.

– Na lássuk! – mondta, s azzal a könyvecske rajza szerint pillanatok alatt összerakta az első fejjőgépet.

– A többi már elvégezheti egyedül is – vélte Pallosgödörhy-Pindelheimer Pál úr, méltóságát megőrizve, s azzal egyenes derékkal elvonult.

Bár itt-ott volt néhány fennakadás úgy a takarmánykiosztás, mint a fejjőgépek körül, s az egyik tehen még illetlenül oldalba is rúgta a tanár urat, azért lassacskán a hat kanna mégiscsak megtelt a kis könyvecskék segítségével.

Már csillagos éjszaka volt, amikor a tanár úr eloltotta a tisztára súrolt tejházban a villanyt, s könyveivel a hóna alatt kilépett a csűr elé. Az úttest szélén egy gépkocsi állott. Nem volt nehéz fölismerni még a csillagok fénye mellett sem. A bagórágó ült ott a kormánykerék mellett, s vigyorogva hajolt ki az ablakon.

– Héj, Hanky, hogy megy a munka? – kérdezte gúnyosan.

– Jól – felelte a tanár úr méltósággal.

– Fogadok, hogy három kanna tejnél többen nem szedett ki a tehenekből – ingerkedett a bagós.

– Vesztett. Megtelt mind a hat.

Az ember a kocsiban elnémult egy percre.

– Ki fejte meg őket? – kérdezte gyanakodva.

– Én.

Fojtott káromkodás hangzott a kocsi felől.

– Kétszínű eb szülte fickója! Hát hazudott nekem, mi? Hogy nem ért a gazdasághoz? Csakhogy kitúrjon innen, mi?

A tanár úr közelebb lépett a kocsihoz, és belenyúlt a zsebébe, ahol a bicska volt.

– Mit mondott arról az ebről? – kérdezte veszedelmesen.

Felelet helyett az ember keze a kapcsoló után nyúlt, s a gépkocsi előrelelendült.

– Még találkozunk!

– Legyen szerencsém! – dünnyögte a tanár úr a gépkocsi után, azzal elindult a ház felé.

A jószágkormányzó urat ott lelte a konyhában, idegesen vitatkozva az öregasszonnyal.

– Igyekszem megmagyarázni ennek a buta nébernek – fordult mérgesen a belépő Hanky felé, magyarul –, hogy ilyen módon nem lehet gazdaságot vezetni! Két tehenészre van szükség, egy traktorosra, egy kertészre és egy mindenes emberre. Erre az utóbbi célra maga is megfelel, de a másik négy embert is azonnal szerződtetni kell, addig semmire se megyünk! Csak cigányok gazdálkodnak így, ahogy ezek teszik!

A kis öreg nénike arca ijedt volt, s szeme tele könnyekkel.

– Úgy látszik, engem nem ért meg ez az úr – fordult ő is könnyörögve a tanár úr felé –, kérem, magyarázza meg ennek, hogy nem fogadhatunk föl több embert. Sohasem dolgozott itt más, mint az én jó uram egyedül. Maguk ketten bőven elgyőzik azt, amit az én uram egymaga végzett! Amíg egyikük fej, másik az istállót seprí...

Ezt, úgy látszik a gazdatudós is megértette a maga sovány angol nyelvtudásával, mert egyszerűen fölfújta magát, mint a pulykakakas.

– Én nem azért jöttem ide, hogy tehenet fejjek és istállót seperjek – berzenkedett –, hanem hogy szaktudásommal irányítsam a munkákat!

– Mit mond? Mit mond? – aggodalmaskodott a nénike –, azt hittem, százötven elég lesz neki, legalább, amíg mister Hanky megtanulja a gépek kezelését...

A tanár úr megvakarta a fejét és sóhajtott.

– A manager úr azt mondja, hogy ő managernek jött ide, nem istállóseprőnek vagy tehenefjőnek – magyarázta kelletlenül, amit, úgy látszott, hogy Pál úr is megértett, mert lelkesen kezdett bólogatni.

– Nagy tervek! Minta-hely! Finom gazdaság! – hadarta zagyva angolsággal. – Yes, yes, woman! Mindenki csodálkozik! Kerítés mind fehér, csűr mind fehér! Minden fehér! Tiszta! Ragyog! Yes, yes, woman! Maga olyant soha no see! Never Amerika! [3. lbj](#)

A kis öregasszony sóhajtott és legyintett.

– Itt a vacsora, Hanky úr – mondta –, mi már ettünk a vendég úrral. A vendég úr nem akar várni. Mennyi tej lett, Hanky úr?

– Hat kanna tele.

Az öregasszony szeme fölcsillant.

– Hat? S maga egyedül végezte a fejést?

A tanár úr elmosolyodott szerényen, s meglegette a hóna alatt lévő könyvecskét.

– Nem egészen egyedül – mondta –, a könyvek írói is velem voltak.

A nénike hirtelen elhatározással a kredenchez lépett, kihúzott egy fiókot, elővett belőle egy ötdolláros bankjegyet.

– Itt van – mondta, s odanyújtotta a pénzt pallosgödöri Doktor Pallosgödörhy-Pindelheimer Pálnak, majd a tanár úr felé fordult. – Mondja meg neki, kérem, hogy visszaviszem a városba. Ilyen nagy tudású úriembernek kicsi ez a mi farmunk.

– Mit mond a mama? – érdeklődött a gazdatudós, kezében a pénzzel. – Mit csináljak ezzel?

– Vásároljon rajta cigarettát – javasolta Hanky.

– Ezt mondta? – ütközött meg a jószágkormányzó.

– Nem – vallotta be a tanár úr –, ez csak az én gondolatom volt. Ő azt mondta, hogy visszaviszi önt a városba, mert ott nagyobb a hiány jószágigazgatókban.

– Come on, mister – indult az öregasszony az ajtó felé. A gazdatudós sértődötten húzta ki a derekát.

– Amely nép nem becsüli meg a tanult embert, az előbb-utóbb tönkremegy – jósolta meg sötéten. – Ezeknek az amerikaiaknak fogalmuk sincsen a gazdálkodásról, az biztos.

Azzal köszönés nélkül kivonult a nénike után, s becsapta maga mögött az ajtót.

Azon az éjszakán a tanár úr késő egy óráig böngészte a szakkönyveket, s másnap reggel már maga készítette formula alapján abrakolta a teheneket meg a borjakat. Fejés után, reggelinél, megkérdezte az öregasszonyt.

– Tud maga vezetni teherkocsit is?

- Hogyne – felelte a néni – , vezetem eleget az uramnak.
- Mit szólna hozzá, ha kimennénk együtt, s behoznánk azt a kukoricát?

Az öregasszony szeme vidáman fölcsillant.

- Jó gondolat, mister Hanky! Jöjjön, induljunk!

A néni nem csak elvezette a teherkocsit a kukoricaföldre, de még a rakodásban is részt vett, buzgalommal. Mikor megrakodva visszatértek a csúrhöz, porosan, izzadtan, de boldogságtól mosolyogva szállt le a teherkocsiból.

- Ha ezt megírom az unokáimnak, el se hiszik! – nevetgélt.

Délre a tanár úr felszecskezta az első rakományt, s ebéd után kimentek az utolsóért.

- Ha megmutatja, hogyan kezeljem a traktort, holnap eljövök, s levágom a többi – javasolta a tanár úr.

- Uram, maga tévedésből született Európában – jelentette ki elismeréssel az öregasszony –, maga vérbeli amerikai!

- Magyar vagyok, ennyi az egész! – szerénykedett a tanár úr.

- A másik is magyar volt!

- Nem egészen – próbálta menteni Hanky a magyarok dolgát.

- Mi az, hogy nem egészen? – akarta tudni a néni.

De a tanár úr kitért a felelet elől.

- Hagyjuk a történelmet, asszonyom! Úgysem lehet már segíteni rajta. Különben is fejés ideje van.

Azon az éjszakán a traktor összetételét és titkait tanulmányozta Hanky Barnabás azzal az eltökélt szándékkal, hogy másnap, fejés után megpróbált aratni vele. Ebből azonban semmi sem lett. Mert még a fejéssel is alig végzett, amikor a seriff aranycsillagos gépkocsija állt meg a csúr előtt.

- Maga van itt szolgálatban? – kérdezte szigorúan a hivatalos ember.

- Én – bólintott a tanár úr.

- Maguknak van egy döfös bikájuk a legelőn. Igaz?

- Igaz.

A seriff rántott egyet a derékszíján.

- A szomszédok panasz nyújtottak be – mondta szigorúan. – Nem tudja ön, hogy döfös bikát nem szabad kiengedni olyan legelőre, mely nyilvános utakkal vagy más legelőjével szomszédos?

- Én csak két napja vagyok itt – szabadkozott Hanky –, én már kint találtam a bikát.

- Akkor zárja be, most rögtön! – rendelkezett a seriff, azzal elrohogott.

Az öregasszony valósággal kétségbeesett, amikor Hanky jelentette neki a seriff parancsát.

- Mondtam én Guynak, hogy ne eressze ki – siránkozott –, de ő mégis kieresztette! Rest volt gondot viselni reá a rekeszben! Jaj, Istenem, most mit csinálunk?

- Visszatesszük a rekeszbe – jelentette ki a tanár úr egyszerűen.

- De hogyan? Hogyan? – tördelte a néni a kezeit.

- Majd kitalálunk valamit – biztatta Hanky.

Mikor a reggeli után alábballagott a legelőre, a bikát ott találta az erdő szélén, a tehének között. Úgy járt közöttük fel s alá, mint egy pasa. Amikor meglátta a tanár urat, felbődült, és rázni kezdte a fejét.

- Mondd a seriffnek, ne nekem! – próbálta Hanky békíteni a rosszkedvű barmot a drótkerítés mögül, de az csak bömbölt tovább is nekiesett a kerítés oszlopának. Mikor az oszlop már nagyon ingadozott, tanár úr elgondolkozva visszaballagott a hegyre.

Hosszas keresés után talált a csúrben egy eldobott, ócska kutyaláncot, melynek a végén még ott volt a kampós csat. Ezt a láncot jó rövidre fogva odaerősítette drótokkal egy hosszú nyelű vasvillához, aztán átment a házba.

Talált a csúrben egy eldobott, ócska kutyaláncot is, melynek a végén még ott volt a kampós csat. Ezt a láncot jó rövidre fogva odaerősítette drótokkal egy hosszú nyelű vasvillához, aztán átment a házba.

- A nappali szoba sarkában láttam volt egy hosszú horgászbotot – mondta a konyában rakogató öregasszonynak –, megkaphatnám azt?

- Halat akar fogni? Most? – képedt el a néni.
- Bikát akarok fogni – javította ki a tanár úr.
- Horgászbottal?
- Azzal.

Az öregasszony megcsóválta a fejét.

- Furcsa szokásaik vannak maguknak, magyaroknak. De ezt már én is meg kell nézzem.

A tanár úr karjára vett egy vödör abrakot, aztán a hosszú bambusznád horgászbottal, meg a láncos vasvillával elindult lefelé a legelő kerítése mentén. A néni ott tipegett a sarkában.

- Vigyázzon, a Jóisten áldja meg, vigyázzon! – sopánkodott az egész úton –, az a bika már majdnem megölt egy embert múlt nyáron...

Végül aztán feltűnt a gulya. Pillanatok alatt fent volt a nagy bika feje, s fújt feléjük gonoszul.

- Alighanem menjünk át a kerítés biztosabbik oldalára – javasolta a tanár úr.

Miután sikeresen átbújtak a szögesdrót alatt, a tanár úr rázni kezdte az abrakos vödört a tehének felé. Néhányan nyomban felfigyeltek reá, és közeledni kezdtek. Ekkor Hanky átnyújtotta a vödört a kerítésen, s mikor az első tehén odaért, hagyta, hogy előbb faljon néhányat a vödörből, aztán a horgászbottal rákoppintott az orrára. A tehén ijedten visszahőkölt, s egy másik foglalta el a helyét. Az is kapott egyet az orrára. A harmadik is, a negyedik is. Valahányszor egy tehén nyúlt az abrak után, a tanár úr az orrára koppintott.

A bika kíváncsian figyelte a jelenetet a háttérből, majd egyre közelebb jött.

Végül ő nyújtotta előre nagy busa fejét a vödör felé. Kis gonosz szemei kihívóan csillogtak, mintha csak azt mondta volna: „Lássuk hát, hogyan kergetsz el engem?”

A tanár úr azonban nem kergette el, hanem hagyta, hogy egyék.

- Látja azt a karikát az orrában? – súgta oda az öregasszonynak. – Gondolja, hogy át tudja szűrni azon a horgászbottal végét?

A bika gyanútlanul és diadalmasan pofázott, az étel csak úgy csurgott alá szája két oldalán.

- Megpróbálhatom – súgta vissza izgalomtól fojtott hangon a néni, s azzal elkezdte nyújtani a hosszú bambuszvesszőt a bika felé. Keze azonban reszketett, s a vessző vékony hegye megcsiklandozta a bika orrát. Prüszkölt és megrázta a fejét.

- Próbálja még egyszer – súgta a tanár úr.

A második kísérlet sikerrel járt. A bika csak akkor vette észre a bajt, amikor a bot hegye már átcsúszott a karikán. Mérgesen lépett hátra, és nagyokat fújt.

- Szúrja beljebb! Szúrja beljebb! Ki ne eressze! – izgult a tanár úr, azzal fölmarkolva a vasvilla végére erősített kutyaláncot, hasra feküdt a kerítés alá.

- Jól van! Most húzza közelebb! Közelebb! – irányította a kerítés alól a hadműveletet. Az öregasszony pedig húzni kezdte a bikát az orránál fogva, mely, ha ellenkezve is, de nyújtotta a nyakát, sőt, lépett is közelebb, mert fájhatott az orra.

- Még közelebb! – biztatta a tanár úr, s előrenyúlt a szögesdrót között a láncsal. Egy csattanás, és lánc a karikában volt.

- Kihúzhatja a botot – mondta a tanár úr, és föltápászkodott a földről, keményen tartva kezében a vasvilla nyelét. A bika képén olyan kétségbeesett döbbenet volt, a szemiben annyi szemrehányás, hogy valósággal megsajnálta.

- Most megeheted az egészet, ami a vödörben van – mondta jószívűen.

A bika még egy utolsó kísérletet tett a szabadulásra, de a lánc fogta az orrát, s ez fájhatott neki, mert végül is abbahagyta a rángatózást, nagyot sóhajtott, s beledugta fejét a vödörbe. Ki se vette onnan, míg mindent meg nem evett.

- Akkor gyerünk, Tóbiás! – mondta a tanár úr, s maga elé tartva a vasvillát, átmászott a kerítésen. A bika morgott és megpróbált rárohanni, de csak ki kellett nyújtani a villa nyelét, s a rövid lánc nem engedte közelebb.

- A te helyedben én ezt nem tenném, Tóbiás – beszélt hozzá Hanky, majd megindult fölfelé a legelőn, maga mellett vezetve a bosszús állatot.

- Mi az a Tóbiás? – akarta az öregasszony tudni. – Valami magyar varázsige?

- Ez a barátom neve – felelte a tanár úr –, azt hiszem, jó név egy bikának, nem gondolja?

- Oh, neki van már neve – mondta a néni –, Emperer III. of Rochester. Így áll a papíron.

- A császárok ideje letelt – jelentette ki Hanky –, Tóbiás jobb lesz mindennapi használatra.

Így került vissza Tóbiás a maga rekeszébe, ahol szelíden és zavarodottan húzódott meg egy sarokban, mihelyt megszabadult a kutyalánctól.

– Ilyen az élet, barátom – próbálta a tanár úr vigasztalni –, néha egy bambuszvessző elég ahhoz, hogy a legvadabb hősök iskolásgyerekké szelídüljenek.

Miután a néni is elvonult hálálkodva a horgászbottal, a tanár úr fogta a traktorról szóló kicsi könyvet, gondosan végigböngészte még egyszer, majd levette a traktorról a hajtósíjat, s nagy bátran felült az ülésbe.

Bár azt tervezte, hogy hátrafelé indul el vele, a kísérlet első kezdésre nem a legjobban sikerült, de szerencsére még idejében sikerült leállítania a nekirugaszkodott acélbarmot, mielőtt bedöntötte volna a csűr falát. A második kapcsolás már sikeresebb volt. A traktor egyetlen ugrással kihátrált az úttest közepére, ott makacsul megállt, és nem volt hajlandó mozdulni tovább.

A tanár úr próbálta meglelni a baj okát a könyvben, de még csak a második oldalig jutott el, amikor egy gépkocsi jött nagy sebesen, s csikorgó fékekkel állt meg az akadály előtt. A vezető előbb tükkölt néhányat, s hogy ez nem használt, kiszállt nagy mérgesen. Alacsony, köpcös emberke volt, kerek fejű és haragos.

– Máshol nem tud olvasni? – kérdezte ellenségesen.

– Tudnék – vallotta be a tanár úr –, de a maga szempontjából ez nem jelentene különbséget.

– Miért? – kíváncsiskodott a köpcös.

– Mert itt állt meg velem a masina, s nem s szobában.

– Hát miért nem indítja el? – mordult rá az ember.

– Mert még nem leltem meg ebben a könyvben a baj okát – felelte a tanár úr szelíden.

– Könyvben! – horkant föl az idegen, aztán odalépett a traktorhoz, megnézte, megszagolta. – Befullasztotta! Nem érzi a szagát? Vegyen el a gázból!

– Honnan vegyek el? – szerette volna a tanár úr pontosabban tudni, de az idegen felelet helyett odalépett a kormánykerékhez, és odébb mozdította a gázbillentyűt.

– Most próbálja meg!

A gép felköhögött, zökkent egyet s újra megállt.

– Isten barma – sóhajtott föl a köpcös magyarul, majd angolul hozzátette: – Szálljon le róla, majd én elviszem innen. Nem állhat itt forgalmi akadályként örökre!

– Köszönöm az elismerő jelzõt, honfitárs – felelte a tanár úr magyarul, s azzal sértődötten lemászott a traktorról. A köpcös elvörösödött.

– Tán nem magyar? – bámult rá elképedve.

– Nem tudom, mi lehetnék egyéb – felelte a tanár úr kurtán.

További eszmecsere azonban már nem jutott idő, mert egy újabb gépkocsi érkezett, s az is dudálni kezdett, türelmetlenül. A köpcös felmászott az ülésre, s egykettőre levezette a megbokrosodott masinát az úttestről.

– Nagy a nevem – mondta az idegen, és kinyújtotta a kezét –, s bocsásson meg a kifejezésért. Az ember hozzászokik, ha megszokta, hogy úgysem érti meg senki.

– El tudom képzelni – felelte a tanár úr, és megrázta a köpcös kezét –, az én nevem Hanky. Hanky Barnabás.

– Maga itt dolgozik ezen a farmon? – kíváncsiskodott a másik.

– Tegnap óta.

– Oh, hát ezért nem találkoztunk. Honnan tetszett jönni?

– Európából.

– Európából? – döbrent meg Nagy. – Ön talán... dipi?

– Igen, kérem, dipi vagyok – felelte a tanár úr keményen –, és ön Nagy úr?

– Én harminc éve élek itt. Van egy kis farmom nekem is ahajt, túl a dombon. Torda mellől jöttem volt ide.

– Torda mellől? – örvendett meg a tanár úr. – Én kolozsvári vagyok!

Ettől már a köpcösnek is felcsillant a szeme.

– Kolozsvárról? Én még csak gyerek voltam, tudja, amikor eljöttünk volt, de élt ott egy néném a Jóstáton, Túrós néni volt a neve...

– Túrós néni? Tán nem az, aki zöldséget árult a piacon?

– De az! Ismerte talán?

– Ki ne ismerte volna! – lelkesedett a tanár úr –, neki voltak a legszebb paradicsomai és a legnagyobb káposztái egész Kolozsvárott!

A köpcös büszkén düllesztette ki a mellét.

– Túrós néném-től tanultam volt én is a kertészkedést, még gyermekkoromban – dicsekedett –, s most nekem vannak a legszebb paradicsomjaim és a legnagyobb káposztáim az egész Ohio mentén! Ön is gazda volt odahaza?

– Sajnos nem – ismerte be a tanár úr szégyenkezve –, én csak gimnáziumi tanár voltam...

A köpcös néhány pillanatig elképedve meredt rá, aztán sajnálkozva, vigasztalóan mondta.

– Nem baj, kérem. Én is úgy érkeztem ide, hogy buta voltam, mint a föld. Még a nyelvet se beszéltem. De rendre mindent megtanul az ember, ha muszáj... Nincsen itt senki, aki megmutassa önnek, hogyan vezesse a traktort?

A tanár úr ismertette röviden a helyzetet, s mikor végzett vele, Nagy testvér sóhajtva csóválta meg a fejét.

– Nagy csapás az, ha az embert vénségére elhagyják a gyermekei – mondta –, s még nagyobb, ha kórházba is kerül. De Hanky úr miért nem megy le a városba más munkát keresni? Könnyebb lenne...

– Mert magyar vagyok, kedves Nagy úr – felelte a tanár úr szigorúan –, s a magyar ember nem hagyja cserben a jótevőjét. Ezeknek az embereknek köszönhetem, hogy itt vagyok, lássa.

A köpcös megköszöri a torkát zavarában.

– Értem – mondta lassan. – Hát tudja mit, mister Hanky? Most nekem sietnem kell haza, mert a feleségem elnöknője a Demokrata Párt Magyar Női Osztályának, s ma gyűlés van nálunk. De holnap reggel eljövök, s megtanítom magát mindenre, amit tudnia kell. Na, Isten áldja!

– Egy pillanat csak, Nagy testvér – állította meg a tanár úr a jószívű szomszédot –, jól hallottam, amit mondott? Micsoda párt gyűlésezik magánál?

– A demokrata párt – felelte a köpcös büszkén –, majd ha megkapja a polgárságot, magát is bevesszük!

– Engem aztán soha! – egyenesítette ki a tanár úr a derekát, s szemüvege harcisan csillogott.

– Mért nem? – hökkent meg a köpcös.

– Mert én azokkal nem cimborálhatok, akik Erdélyt már kétszer is eladták az ördögnek! Nagy szomszéd megvakarta a fejét, aztán sóhajtott.

– Erről is beszélünk majd később – mondta szelíden, azzal beült a kocsijába, és elment.

Azon az estén, vacsora után, amikor az öregasszony visszatért a kórházi látogatásból, bekopogott a tanár úr szobájába.

– Azt mondta az uram – kezdte el akadozva az öregasszony –, hogy mondjam meg magának, mister Hanky, hogy mi nagyon köszönjük a fáradságot, de ha úgy gondolja, hogy mint tanult embernek, ez az állás nem felel meg... mi nem haragszunk meg, ha más helyet keres... városi embernek ez... ez...

– Asszonyom – szólt közbe a tanár úr, méltósággal –, mi, magyarok nem szoktunk megszaladni semmi elől. Én itt maradok.

Az öregasszony szemében megcsillant a hála könnye, de az arca mosolygott.

– Köszönöm, mister Hanky – rebegte egyszerűen.

Már távozóban volt, amikor a tanár úr hirtelen megállította.

– Szeretnék kérdezni valamit, asszonyom.

– Tessék – fordult vissza meglepetten a néni.

– Csak annyit, hogy... ha nem sértem meg vele, a demokrata párttal szavaztak-e önök, vagy a republikánusokkal? Mindössze a rend kedvéért, ha elárulná...